

Läget på energimarknaderna Olja, naturgas, kol och utsläppsrätter

Vecka 4, 2017 – årskrönika för 2016

2017-01-24

Sammanfattning

Oljemarknadsåret 2016 skulle kunna kallas året då OPEC gjorde "come back", om än inte i handling, så i ord. Den stora potentiella trendbrytaren som lett spekulation och ömsom kommit på skam, ömsom levererat, har varit huruvida OPEC skulle komma överens om lägre oljeproduktion och nya kvoter. Året började som en förlängning av 2015, med vikande oljepriser allteftersom produktionssiffror visade att överutbudet höll i sig på höga nivåer och att skifferolja produktionen i USA visserligen föll, men inte så snabbt som många hade väntat. Det osäkra utgångsläget för oljemarknaden bestod genom första kvartalet 2016, något som också avspeglades på priset. Överutbudet under kvartalet översteg med råge en miljon fat per dag. Sommarens förhållandevis höga priser fick stor draghjälp av de omfattande skogsbränderna i Kanada under april-juli. Efter OPEC:s överenskommelse om minskade produktionskvoter i slutet av november etablerade sig priset på Brent-olja omkring 55 US dollar per fat vid årets slut.

Året 2016 visade sig utvecklas till ett intressant år för den europeiska gasmarknaden med flera relativt oväntade faktorer som präglade marknaden, framför allt under årets sista kvartal. Olika utvecklingar på såväl efterfråge- som utbudssidan har skapat volatila priser och framför allt högre än förväntade priser på de europeiska gashubbarna under andra halvan av året.

Marknaderna för energikol präglades under 2016 framför allt av hur den kinesiska kolproduktionen begränsades av landets regering för att komma till rätta med den tidigare överproduktionen. Den minskade inhemska produktionen ledde till att Kinas kolimport vilket resulterade i ökade kolpriser globalt. Tillsammans med den ökade efterfrågan från Kina och en rad andra händelser så ökade kolpriserna i Europa relativt kraftigt under andra halvan av 2016 och hade vid årets slut ökat cirka 80 procent i pris från förra årsskiftet.

Det europeiska handelssystemet för utsläppsrätter, ETS, har efter 2016 sett ännu ett år med låga priser, även om det stora överutbud som marknaden dragits med har minskats något genom de så kallade "backloading"-åtgärderna. Priset för utsläppsrätter har påverkats av bland annat hur marginalerna för bränslebaserad elproduktion, framför allt kolkraft, har varierat i Europa över året, samt av auktioneringarna som påverkar handelspriset både genom hur mängden utsläppsrätter som auktioneras ut varierar över perioder och vad slutpriset blir.

Innehåll

Oljemarknaderna 2016	2
Naturgasmarknaderna 2016	6
Kolmarknaderna 2016	9
Marknaden för utsläppsrätter 2016 12	

Priser vid stängning efter vecka 3

Olja	ICE Brent, front month
	55,49 USD/fat ↑
Naturgas	ICAP TTF, day ahead
	20,75 EUR/MWh ↑
Kol	ICE AP12, front month
	89,20 USD/ton ↓
Utsläppsrätter	ICE EUA, Dec contract
	5,43 EUR/ton ↑

Kommande seminarium med Nätverket för olja och gas, NOG:

Vem vill satsa på ny oljeproduktion?

Kan minskande investeringar äventyra energiförsörjningen?

Datum: Onsdagen den 15 februari
Tid: Kl 14:15 – 16:00, kaffe serveras från kl 13:45
Plats: Spårvagnshallarna, Birger Jarlsgatan 57 A, Stockholm

Seminariet är gratis. Mer info och länk till anmälan finns [här](#).

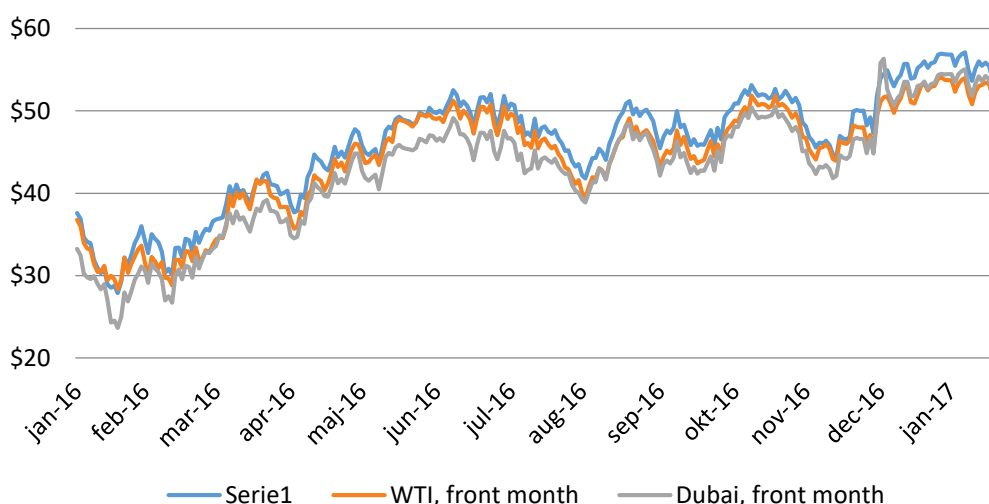

Oljemarknaderna 2016

Oljemarknadsåret 2016 skulle kunna kallas året då OPEC gjorde ”come back”, om än inte i handling, så i ord. Den stora potentiella trendbrytaren som lett spekulatörerna och ömsom kommit på skam, ömsom levererat, har varit huruvida OPEC skulle komma överens om lägre oljeproduktion och nya kvoter.

Året började som en förlängning av 2015, med vikande oljepriser allteftersom produktionssiffror visade att överutbudet höll i sig på höga nivåer och att skifferolja i USA visserligen föll, men inte så snabbt som många hade väntat. OPEC, lett av Saudiarabien, Kuwait och Förenade Arabemiraten, höll sin oljeproduktion stabil på höga nivåer och kompenserade dessutom för fluktuationer i andra, mer instabila länder som Libyen, Nigeria och Venezuela.

Råolja (USD/fat)

Källa: Montel.

Allteftersom att sanktionerna mot Iran lyftes, visade landet att man lyckats överkomma år av underinvestering samt svårigheten med att återstarta tidigare nedstängda oljefält. Tvärtemot vad majoriteten prognoserna pekade på så lyckades Iran öka oljeproduktionen med cirka 820 000 fat per dag och därmed öka landets totala produktion till omkring 3,6–3,7 miljoner fat per dag. Irans återkomst till oljemarknaden med en så stor volym i ett så pressat prisläge orsakade i sig ett regionalt prisrig. Framförallt var det konkurrensen om kunder för de omfattande volymer relativt tjock och högsvavlig råolja som det produceras mycket av i Persiska viken fick det att hetta till, då Saudiarabien, Kuwait och Förenade Arabemiraten försvarade de marknadsandelar de vunnit på den snabbväxande Östasiatiska marknaden under Irans sanktionsår. Iran lyckades istället växa starkt i Europa, som dock är en marknad i kronisk efterfrågenedgång, där Irans grannländer inte ville gå lika långt i försvaret av marknadsandelar. Den snabba återkomsten på marknaden

torde dock ha skett till priset av relativt omfattande rabatter och generösa kredit- och betalningsvillkor för iranierna.

Ett annat land som gick förvånansvärt starkt framåt produktionsmässigt var Irak, som i samma konkurrenssituation som Iran, lyfte sin oljeproduktion med 410 000 fat per dag. Givet tidigare problem med fluktuerande råoljekvaliteter från södra Irak och stora störningar i leveranskapaciteten på grund av strider i landets norra delar, fick man även här erbjuda köpare generösare betalningsvillkor. Irak fick också erbjuda producentföretagen bättre villkor, men givet landets pressade ekonomi och inte minst dess enorma militära utmaningar, behövdes en maximering av produktionen även trots det svaga världsmarknadsläget.

Det fanns länder med fallande produktion, som till viss del kompenserade för de ökade volymerna från Persiska viken. Nigeria hade omfattande problem under årets första halva, där ett försämrat säkerhetsläge i Nigerdeltat ledde till att produktionen föll från en redan låg nivå på 1,8 miljoner fat per dag i januari till under 1,2 miljoner fat per dag i augusti, den lägsta produktionssiffran för landet på 30 år. Läget återhämtade sig något bland annat tack vare ett eldupphöravtal mellan regeringen och rebellstyrkor, men slutade på fortfarande relativt låga 1,4 miljoner fat per dag i december. Tidigare samma månad bröts vapenvilan på nytt av rebellerna efter att fredssamtalen strandat, vilket gör att en ny orosvåg riskerar att drabba den oljeproducerande regionen i Nigerdeltat.

Även Venezuela såg sin oljeproduktion falla i spåren av år av vanskötsel, bristande underhåll och en djup ekonomisk kris. Produktionen föll med totalt 320 000 fat per dag under året på grund av att det statliga oljebolaget PDVSA upprepade gånger inte kunnat betala sina underleverantörer.

Dessa problem till trots så hade oljemarknaden på global nivå alldeles för mycket på pluskontot. Skifferoljeproduktionen i USA minskade visserligen, men sammantaget med övrig råoljeproduktion i USA så började den produktionen inte falla förrän mot slutet av 2015. Från att ha varit som allra störst under andra kvartalet 2015 föll USA:s råoljeproduktion med 820 000 fat per dag till 8,8 miljoner fat per dag vid utgången av 2016. USA:s totala oljeproduktion, inklusive kondensat, verkar dock nu ha stabiliserat sig runt 12,45 miljoner fat per dag sedan oktober 2016.

Det osäkra utgångsläget för oljemarknaden bestod därmed genom första kvartalet 2016, något som också avspeglades på priset. Överutbudet under kvartalet översteg med råge en miljon fat per dag och OPEC:s fattigare medlemsländer, tillsammans med flera andra producenter utanför gruppen, ökade påtryckningarna mot Saudiarabien och dess nära allierade kring Persiska viken för att de antingen ensidigt skulle minska oljeproduktionen, eller gå med på en förhandlingsrunda om nya lägre produktionskvoter för hela organisationen. Saudiarabien gav i mars vika och OPEC kallade till ett möte i april, vilket satte fart på marknadsspekulationerna. Mötet i sig blev ett offer för regional och global geopolitik, framförallt manifesterad i Irans och Saudiarabiens oförmåga till dialog, men marknaden fick uppfattningen att en överenskommelse i sakfrågan var möjlig. Spekulation om ett snart återupptagande av dialogen och optimism kring den nu snabbt fallande amerikanska skifferproduktionen ökade priset på Brentolja från strax under 30 US dollar per fat i januari 2016 till över 50 US dollar per fat i juni/juli.

Sommarens förhållandevis höga priser fick stor draghjälp av de omfattande skogsbränderna i Kanada under april–juli. Stora arealer skadades och även om inga oljeproduktionsanläggningar skadades direkt så fick ledningar stängas och anläggningar evakueras i flera av landets viktigaste oljedistrikt. Som mest var produktionskapacitet om cirka en miljon fat per dag stängd under perioden vilket inte bara stärkte oljepriset utan nästan på egen hand raderade det globala överutbudet under årets andra och tredje kvartal.

Allteftersom Kanadas oljeproduktion började återvända till tidigare nivåer under årets tredje kvartal började trycket bli alltför starkt på Saudiarabien, Kuwait och Förenade Arabemiraten om att minska oljeproduktionen, på egen hand eller som del i en OPEC-överenskommelse innan överutbudet återkom. Mellan juli och augusti föll också priset för Brentolja från runt 50 US dollar per fat till runt 40 US dollar per fat. Förhandlingar inom OPEC inleddes tillsammans med sonderingar om möjliga bidrag till produktionsminskningen från Ryssland, Kazakstan, Azerbajjan, Oman och några andra länder. Förhandlingarna tog tid och var in i det sista svåra – OPEC hade inte haft några officiella produktionskvoter sedan 2008–2009 – men i slutet av november nåddes så en överenskommelse. OPEC-länderna förband sig till att minska sin oljeproduktion med 1,2 miljoner fat per dag under första halvåret av 2017, medan gruppens sympatiserande övriga producenter förband sig att dra ned sin oljeproduktion med sammanlagt 600 000 fat per dag. Av OPEC:s sammanlagda minskning tog Saudiarabien på sig att minska produktionen med strax över 500 000 fat per dag, medan Ryssland tog på sig att minska sin produktion med strax över hälften av kvoten för länderna utanför OPEC. Oljepriset reagerade med att etablerade sig kring 55 US dollar per fat vid årets slut, i väntan på att OPEC:s ord under första halvan av 2017 skulle omsättas i handling.

De första tecknen under januari har tydligt pekat mot att de flesta OPEC-länder, såväl som medverkande icke-medlemmar, faktiskt börjat leverera sina utlovade gradvisa produktionssänkningar. Saudiarabien till och med utöver vad som planerats. Det är alltså troligt att ett av 2017 års huvudnarrativ blir OPEC:s förnyade styrning av oljemarknaden. Man skall dock komma ihåg att många källor till oenighet inom organisationen kvarstår och att överenskommelsen lyckades främst för att den är en korttidslösning. Den har ett utgångsdatum vid mitten av 2017.

Hur gick det då för Saudiarabiens strategi att bevara sina marknadsandelar och trycka tillbaka dyr produktion? Ur flera synvinklar inte så dåligt. De globala marknadsandelar man börjat tappa så tidigt som 2012 allteftersom att skifferoljeboomen tog fart återtogs och landet skär nu ned produktionen från en rekordhög nivå om över 10,5 miljoner fat per dag. Minskar övriga OPEC-medlemmar och Ryssland, den växande konkurrenten i Asien, vad de lovat av sin produktion så kommer Saudiarabien ha befast sin position totalt. Samtidigt behövde man bryta marknadsandelskriget. Flera OPEC-medlemmar var vid ruinens brant och även Saudiarabien var pressat av ett mycket dyrt inhemskt reformprogram, samt ett omfattande och dyrt krig i Jemen.

Den dyrare skifferoljeproduktionen i USA har tvingats tillbaka, men samtidigt har industrin fokuserat, bantat och effektiviserat, med resultatet att stora delar av dagens skifferoljeproduktion är lönsam redan vid ett oljepris på 40–45 US dollar per fat.

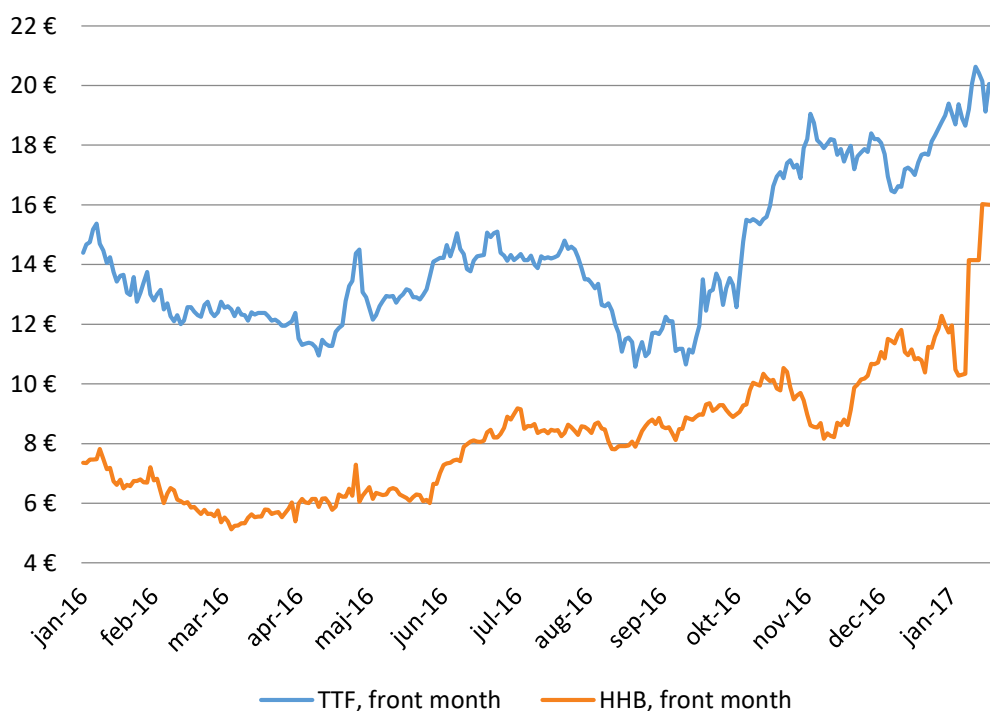
Skifferoljeproduktionen är med andra ord inställd på återgång till tillväxt inför 2017. Här ligger dock den kvarvarande osäkerheten; hur mycket mer kan industrin växa i de effektiviserade och mest högpresterande delarna av USA:s skifferformationer? När tvingas företagen ut i de områden där oljan visserligen flödar, men i mindre mängder och till en högre produktionskostnad? I någon mån är denna fråga i sig en seger för den Saudiska strategin. Skifferoljan är åtminstone under det kommande året en pristagare, istället för som tidigare, en prissättare. Åtminstone tills den proaktiva riskaptiten bland banker, investerare och riskkapitalister återvänder.

Naturgasmarknaderna 2016

Året 2016 visade sig utvecklas till ett intressant år för den europeiska gasmarknaden med flera relativt oväntade faktorer som präglade marknaden, framför allt under årets sista kvartal. Olika utvecklingar på såväl efterfråge- som utbudssidan har skapat volatila priser och framför allt högre än förväntade priser på de europeiska gashubbarna under andra halvan av året.

Under första kvartalet av 2016 så fortsatte de europeiska hubbpriserna utvecklas i linje med den nedåtgående trend som präglade den europeiska gasmarknaden de senaste tre åren. Efterfrågan höll sig stabil och relativt låg under vinterhalvåret 2015/2016 i jämförelse med åren innan, som ett resultat av att Europa hade en mild vinter. En ytterligare bidragande faktor till att efterfrågan fortsatt höll sig svag berodde på relativt låga råoljepriser, kolpriser och priser på utsläppsrätter, vilket inte gjorde det fördelaktigt med bränslebyte från kol till gas inom elproduktionen. Samtidigt så fortsatte utbudet vara stabilt från de största leverantörerna. Å andra sidan fanns det tecken på en starkare efterfrågetillväxt framöver i och med de låga priserna som började närma sig en nivå som triggar igång bränslebyte.

Naturgaspriser (euro/MWh)

Källa: Montel.

Under det andra kvartalet svängde marknaden en aning även om priserna fortsatte hålla sig stabila. Detta var främst väderrelaterat då Europa hade lägre än säsongstypiska temperaturer under april och början av maj, vilket fick efterfrågan att öka. En kombination av att referenspriset för råoljan Brent ökade med 29 procent från början av

april till början på juni, att månadskontrakten på kol ökade i pris med 12 procent och att priset på utsläppsrätter i det europeiska handelssystemet steg med 15 procent under samma period, gjorde det mer fördelaktigt att använda gas som bränsle, vilket stärkte efterfrågan. Samtidigt som efterfrågan steg så påbörjades den planerade underhållssäsongen på framför allt gasfält i Nordsjön, vilket minskade det totala utbudet. Spotpriserna på de europeiska gashubbarna reagerade med att gå upp, men även vinterkontrakten för 2016/2017 gick upp då marknaden förväntade sig en mer ansträngd situation under vintern, till följd av kallare än förväntade väderprognoser men också rapporter om oplanerade underhållsarbeten. Samtidigt nådde färre leveranser av förvätskad naturgas, LNG, den europeiska marknaden på grund av förseningar i leveranser från framför allt anläggningarna Gorgon i Australien och PFLNG i Malaysia som påverkade det globala utbudet av LNG, vilket begränsade det överskott av LNG som annars skulle ha nått den europeiska marknaden.

Även om den europeiska marknaden upplevde en viss uppgång under kvartal två, om än med stabila priser, så ägde de största förändringarna på gasmarknaden 2016 rum under andra halvan av året.

I oktober präglades gasmarknaden av en historiskt hög prisvolatilitet under tio dagar, där volatiliteten uppgick till 90 procent. Under denna period varierade priset på den brittiska gashubben NBP till som lägst 20 pence per therm och som högst till 42 pence per therm. Det var flera faktorer som gjorde priserna så pass volatila. En av faktorerna berodde, som alltid under den här tiden på året, på övergången från sommartemperaturer till kallare vintertemperaturer vilket fick efterfrågan att gå upp. För det brittiska hubbpriset, som var det europeiska gaspris som reagerade starkast, så har även värdet på det brittiska pundet spelat en avgörande roll för prisutvecklingen, då pundet sjönk med sex procent under oktober som resultat av osäkerheten kring Brexit.

Kolpriserna och priserna på utsläppsrätter i Europa fortsatte att stiga under hösten och vintern vilket gjorde användning av gas som bränsle mer attraktivt och triggade bränslebyten i större utsträckning. Efterfrågan på bränslebaserad elproduktion och därmed på gas drevs under slutet av året även upp av att Frankrikes kärnkraftskapacitet var begränsad.

Marknadsutvecklingen berodde dock inte endast på ökad efterfrågan utan har i hög utsträckning påverkats av vissa osäkerhetsfaktorer på utbudssidan. Det är framför allt oplanerade underhållsarbeten på norska gasfält som förklarar de starkaste prisuppgångarna, men givetvis i kombination med andra faktorer. Färre än förväntat leveranser LNG har nått den europeiska marknaden till följd av ökad efterfrågan i Asien samt underhållsarbeten på vissa LNG-exportterminaler. En annan faktor som fick priserna att öka kraftigt under början av november var att det brittiska energibolaget Centrica meddelade om att de begränsade uttagskapaciteten för Storbritanniens största gaslager, Rough, vilket i praktiken innebar att om det hade blivit betydligt kallare väder så hade inte efterfrågan kunnat mötas genom uttag ur lager. Rysk gasexport till Europa är dock undantaget som bekräftar regeln då Gazproms export till Europa under 2016 nådde rekordhöga nivåer, samt att Gazprom har sålt gas på samtliga europeiska marknader. Exporten ökade med nästan motsvarande 20 miljarder kubikmeter jämfört med året innan.

Eftersom marknadsbalansen sett ut som den gjort så var injiceringen till de flesta europeiska gaslager relativt låg, vilket inför vintersäsongen innebär en osäkerhetsfaktor för försörjningstryggheten. Lagernivåerna har dock inte varit oroväckande låga men lägre än den genomsnittliga nivån för den givna perioden.

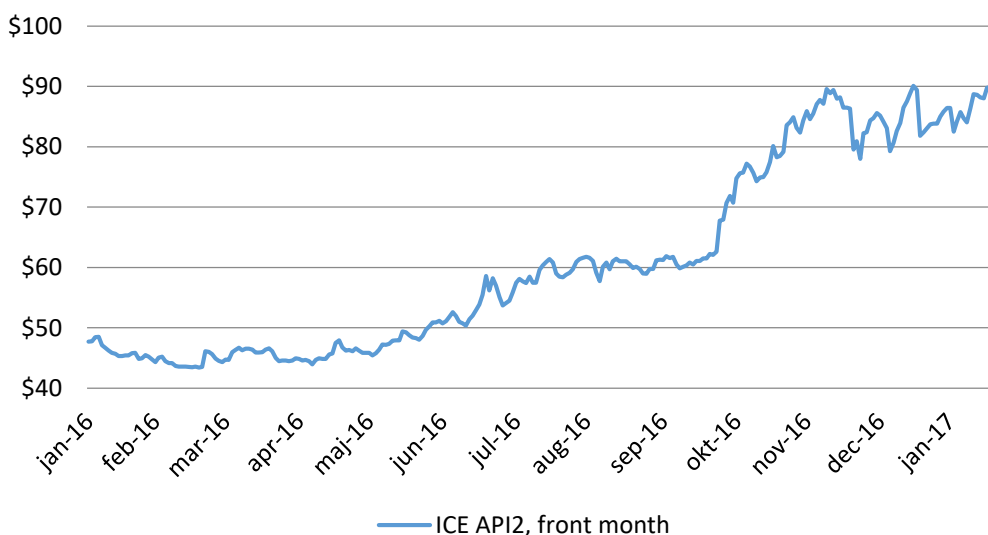
2016 har med andra ord varit ett år som präglats av en rad olika faktorer som drivit marknaden åt olika håll, vilket förklarar den starka prisvolatiliteten. På efterfrågesidan så har det funnits två parallella historier där priserna å ena sidan har varit höga och därmed dämpat möjligheterna för en efterfrågetillväxt samtidigt som 2016 är ett år där bränsleomställningen till gas har varit väldigt hög som ett resultat av högre priser på råolja, kol och utsläppsrätter. Utbudssidan har också präglats av två parallella historier där det funnits många osäkerhetsfaktorer och oväntade leveransavbrott från framför allt Norge samt betydligt färre LNG-leveranser än vad marknaden förväntade sig, samtidigt som Gazprom har levererat mer gas än någonsin tidigare och utökat sin handel på den europeiska marknaden.

Efter årsskiftet, då vi för närvarande befinner oss mitt i vintersäsongen och har de kallaste månaderna framför oss, så har januari bjudit på lägre än säsongstypiska temperaturer där stora delar av Europa har haft väldigt kallt väder. Samtidigt har Frankrike en fortsatt nedsatt kärnkraftskapacitet och som precis som under 2016 så har betydligt färre leveranser av LNG än förväntat nått den europeiska marknaden. Förväntningen på stora volymer LNG som skulle bli tillgängliga för den europeiska marknaden har visat sig vara en återkommande felkalkylering av marknaden det senaste året, framför allt under de senaste fyra månaderna, vilket främst beror på en starkare än förväntad efterfrågan i Asien. Alla dessa faktorer har fått de priserna på de europeiska gashubbarna att fortsätta stiga från de redan höga prisnivåerna under november och december. Därmed kvarstår många av de osäkerhetsfaktorer som präglat marknaden under framför allt andra halvan av 2016 och det återstår att se om detta är en kortvarig och säsongrelaterad trend eller om gasmarknaden går mot en mer långvarig förändrad situation.

Kolmarknaderna 2016

Marknaderna för energikol präglades under 2016 framför allt av hur den kinesiska kolproduktionen begränsades av landets regering för att komma till rätta med den tidigare överproduktionen. Den minskade inhemska produktionen ledde till att Kinas kolimport räknat för hela 2016 ökade med 25 procent jämfört med 2015, vilket resulterade i ökade kolpriser globalt på grund av de kopplingar som finns mellan de två stora kolmarknaderna; Atlantmarknaden och Stillehavsmarknaden, genom till exempel kolexportören Sydafrikas läge mellan dessa. Tillsammans med den ökade efterfrågan från Kina och en rad andra händelser (se nedan) så ökade kolpriserna i Europa relativt kraftigt under andra halvan av 2016 och hade vid årets slut ökat cirka 80 procent i pris från förra årsskiftet.

Kolpris (USD/ton)

Källa: Montel.

Året inleddes med ett stort överutbud på kolmarknaderna och låga priser som likt oljepriserna nådde de lägsta nivåerna i februari. Kinas och Indiens kolimport var under årets första månader lägre än vid samma period föregående år vilket tyngde priserna globalt och en mild vinter i Europa spelade också in för det europeiska referenspriset API 2.

Framåt mars vände kolpriserna försiktigt uppåt till följd av stigande oljepriser samt viss oro för strejk inom Colombias kelsektor. I maj fick kolpriserna stöd av att dollarn försvagades mot rubeln och den colombianska peson vilket minskade marginalerna för kolproducenter i Ryssland och Colombia och därmed exportviljan, samtidigt som det rapporterades att lagernivåerna av kol vid torrbulksterminalerna i ARA-hamnarna (Amsterdam, Rotterdam, Antwerpen) var på den lägsta nivån på flera år och nivåerna var fortsatt låga en bit in under sommaren.

Under sommaren började kolpriserna stiga till följd av nya bestämmelser i Kina för landets kolgruvor för att minska överproduktionen. De nya bestämmelserna innebar att kinesiska kolgruvor bara får vara igång 276 dagar om året, istället för som tidigare 329 dagar. Åtgärden fick till följd att den kinesiska kolproduktionen snabbt minskade att landets import av kol istället ökade med stigande priser som följd. Framåt mitten av augusti dämpades efterfrågan på kol i Europa något eftersom priset på naturgas sjunkit till nivåer där elproduktion med gaskraft började bli konkurrenskraftigt mot kolkraft, trots låga priser för utsläppsrätter. Mot slutet av månaden fick dock kolpriset visst stöd av att en av Colombias större kolhamnar stängde ned sin export samt att elproducenter i Europa började fylla på sina lager inför vintern.

Den brantaste prisökningen på den europeiska kolmarknaden skedde i oktober då stormen Matthew drog in över Colombia och orsakade översvämningar som stoppade järnvägstransporter av kol som skulle gått på export. På stillahavsmarknaden fortsatte efterfrågan att vara stark genom att lagerupbyggnaden inför vintern påbörjades, med ökade priser som följd. Kina började efterhand genomföra åtgärder för att öka landets kolproduktion igen för att minska importen nu när priserna börjat stiga. Framåt november fick det europeiska kolpriset stöd till följd av att Frankrikes kärnkraftskapacitet var kraftigt begränsad, vilket ökade efterfrågan på bränslebaserad elproduktion.

En bit in i november fick kolpriserna en dipp, delvis på grund av en stärkt dollar efter att det stod klart att Donald Trump vunnit presidentvalet i USA, men även som följd av prognoser om ökad kinesisk kolproduktion efter ytterligare åtgärder för detta av den kinesiska regeringen.

Under årets sista veckor var priserna relativt volatila där prisökningar har berott på kallare väder i både Europa och Asien, samt att oljepriserna stärktes efter att OPEC slutit en överenskommelse om att minska oljeproduktionen. Ett nytt strejkhott i Colombia gav också stöd åt de europeiska kolpriserna och tidvis handlades nästa månads termin för det europeiska referenspriset API2 för över 90 US dollar per ton, vilket inte skett sedan 2014.

De första veckorna av 2017 har kolpriset har fortsatt på höga nivåer med stöd av låga vintertemperaturer i Europa och marknadsoro för att väderfenomenet La Nina ska påverka koltransporter på Stillahavsmarknaden negativt. En faktor som samtidigt minskar efterfrågan är att flera stora kolkraftverk, inklusive landets största, i kinesiska Shandongprovinsen har fått stängas ned till följd av stora problem med smogbildning i området.

I Storbritannien fortsatte andelen kolkraft att minska under 2016, vilket märkbart minskade efterfrågan på kol på den europeiska marknaden. Minskningen var en fortsättning på den trend som påbörjades i april 2015 när landet dubblade prisgolvet för koldioxidutsläpp. Under 2016 utgjordes nio procent av Storbritanniens elproduktion av kolkraft, jämfört med 25 procent under 2015. Framför allt är det gas som ersatt kolet för landets elproduktion, där andelen gaskraft ökade till 44 procent 2016 från 28 procent året innan.

I USA har de låga priserna drabbat flera landets kolbolag hårt de senaste åren, särskilt som kol på den amerikanska marknaden konkurrerar med den billiga inhemska

skiffergasen samt att amerikanska kolproducenter betalar sina produktionskostnader i dollar till skillnad från deras konkurrenter i länder med svagare valutor som i de flesta fall får lägre produktionskostnader genom detta. Under våren ansökte USA:s, tillika världens, största privatägda kolproducent Peabody Energy Corp om rekonstruktion (enligt Chapter 11 i amerikansk konkurslagstiftning). Samma öde har drabbat flera av USA:s största kolbolag de senaste åren och antalet anställda inom kolsektorn har minskat drastiskt. Andra amerikanska koljättar som fått ekonomiska problem är Arch Coal, Alpha National Resources och Patriot Coal Corporation. Det återstår att se hur president Donald Trump lyckas med sina vallöften om att rädda landets kolindustri, särskilt som hans patriotiska energiplan *America First Energy Plan* även innefattar satsningar för den inhemska skiffergasutvinningen.

Marknaden för utsläppsrätter 2016

Det europeiska handelssystemet för utsläppsrätter, ETS, har efter 2016 sett ännu ett år med låga priser, även om det stora överutbud som marknaden dragits med har minskats något genom de så kallade ”backloading”-åtgärderna. Priset för utsläppsrätter har påverkats av bland annat hur marginalerna för bränslebaserad elproduktion, framför allt kolkraft, har varierat i Europa över året, samt av auktioneringarna som påverkar handelspriset både genom hur mängden utsläppsrätter som auktioneras ut varierar över perioder och vad slutpriset blir. De politiska förhandlingarna om den kommande handelsperioden efter 2020 har gått framåt under året, men fortsätter under 2017 och nu med en elefant i rummet i form av Brexit.

Utsläppsrättspris euro/ton

Källa: Montel.

Året inleddes med ett dramatiskt prisfall för utsläppsrätterna där i princip hela uppgången från 2015 försvann under några veckor. Den milda vinter medförde vid årets början ett relativt lågt energibehov, med minskad efterfrågan på utsläppsrätter som följd, samtidigt som marknaden tillfördes relativt mycket nya utsläppsrätter från auktionering. Att flera av världens börser sjönk och att de ekonomiska prognoserna för flera viktiga exportmarknader för europeiska industriprodukter såg ut att försämrats kan också ha spelat in. Att prisfallet varit så drastiskt i kontrast till de fundamentala marknadsförutsättningarna gör dock att många analytiker tror att prisfallet till stor del var spekulationsdrivet. En bit in i februari avbröts dock prisfallet och stabiliserades omkring 5 euro per ton koldioxid. Många aktörer med skyldighet att överlämna utsläppsrätter passade då på att köpa på sig inför årets verifieringsrunda medan priserna var låga.

Priset steg sedan något inför att 2015 års utsläppsdata skulle publiceras i början av april, vilka visade på att utsläppen inom ETS minskat med cirka 0,4 procent jämfört med 2014. Priset fick sedan i vanlig ordning visst stöd av att de aktörer som behövde köpte på sig

utsläppsrätter inför överlämningen den 30 april. Detta sammanföll med gynnsamma marginaler för kolkraft i Europa, vilket medförde en pristopp i slutet av månaden.

I samband med den brittiska folkomröstningen om fortsatt medlemskap i EU föll priset brant på utsläppsrätter brant och fortsatte sedan nedåt ytterligare några dagar för att under resten av sommaren fluktuera på nivåer någonstans mellan 4,5–5,0 euro per ton. Vad Brexit skulle innebära för ETS skapade stor osäkerhet och marknadsoro och det stod även klart att ett utträde av Storbritannien från EU också kastar om spelplanen för förhandlingarna om hur handelssystemet ska utformas i nästa handelsperiod. Detta är frågor som i viss mån kvarstår. I september slutade några auktioneringar med väldigt låga priser vilket smittade av sig på sekundärmarknaden och ledde till årets bottennoteringar med priser som tidvis låg under 4 euro per ton koldioxid.

Under hösten steg både bränslepriserna och elpriserna i Europa, vilket medförde att många elproducenter köpte på sig utsläppsrätter för att säkra upp vinst i sålda långtidskontrakt. Att Frankrike stängde mycket av sin kärnkraft för säkerhetskontroller ökade efterfrågan på bränslebaserad elproduktion och därmed även på utsläppsrätter med stigande priser som följd. Mot slutet av november föll priset tillbaka bland annat på grund av låga priser i auktioner och hur bränslepriserna rörde sig. Årets avslutades med en pristopp orsakad av bland annat goda marginaler för bränslebaserad elproduktion kombinerad samtidigt som marknaden inte hade tillförsel av utsläppsrätter från auktionering. Efter årsskiftet föll dock priset tillbaka då mycket nya utsläppsrätter kom ut på marknaden via auktionering eftersom backloading-programmet avslutades vid utgången av 2016.

Parallellt med hur den grundläggande marknadssituationen med utbud och efterfrågan har varierat under året har även den politiska processen kring ETS skickat signaler till marknaden, vilket förmodligen var en av orsakerna till att priset vände uppåt i mitten av december där Europaparlamentets miljöutskott (ENVI) enades och röstade igenom ett förhållandevis ambitiöst förslag för den kommande handelsperioden, vilket bland annat innefattade att dubbla avsättningen till marknadsstabilitetsreserven och höja den linjära reduktionsfaktorn. Den kommande handelsperioden för ETS var även uppe på agendan när EU:s miljöministrar träffades i miljörådet den 19 december. Det dåvarande slovakiska ordförandeskapet hade haft en ambition om att förhandlingarna för nästa handelsperiod skulle nå en så kallad allmän inriktning vid miljörådet, men så blev inte fallet och förhandlingarna fortsätter därför under 2017 med Maltas ordförandeskap.